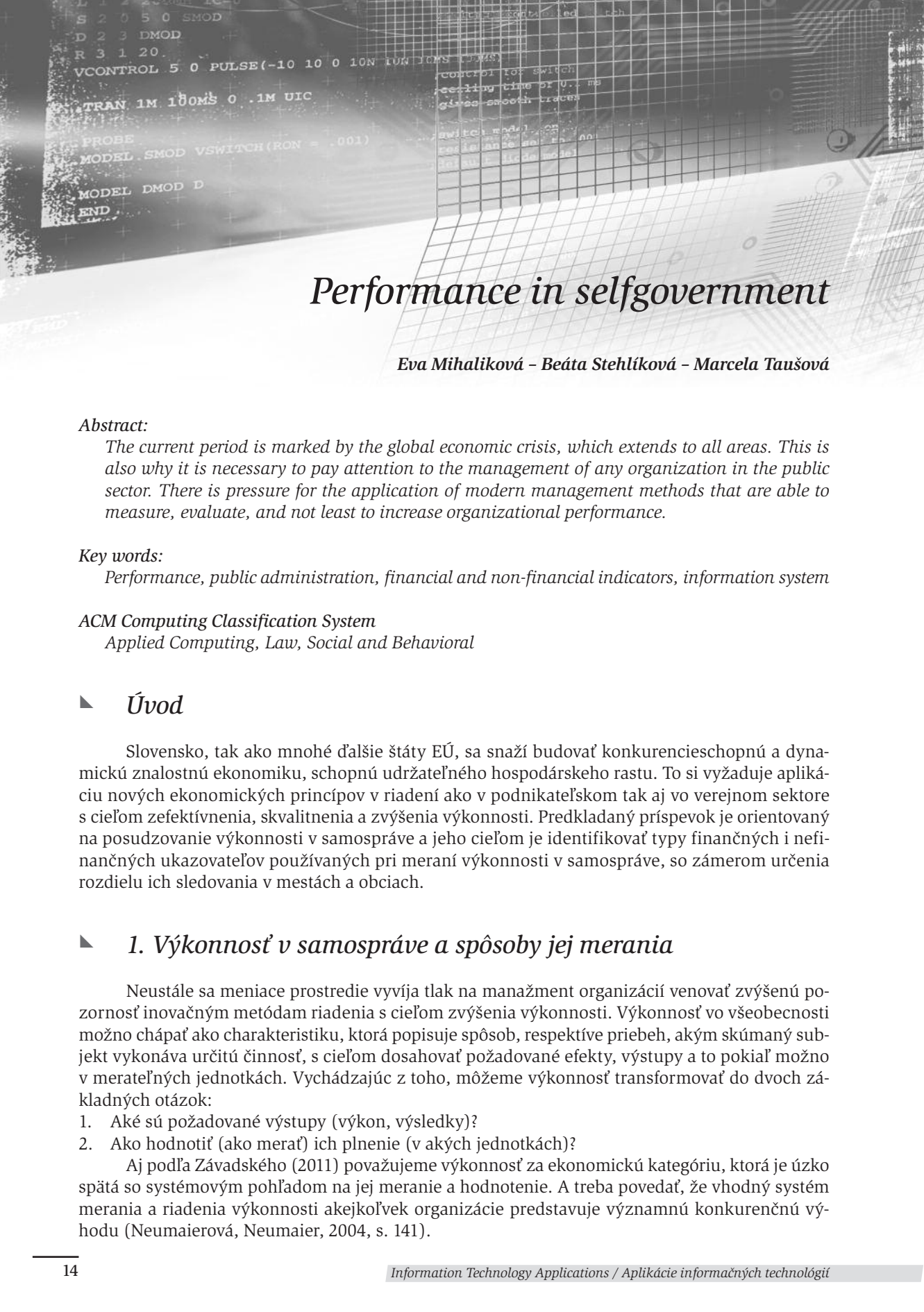

Performance in selfgovernment

Eva Mihalíková – Beáta Stehlíková – Marcela Taušová

Abstract:

The current period is marked by the global economic crisis, which extends to all areas. This is also why it is necessary to pay attention to the management of any organization in the public sector. There is pressure for the application of modern management methods that are able to measure, evaluate, and not least to increase organizational performance.

Key words:

Performance, public administration, financial and non-financial indicators, information system

ACM Computing Classification System

Applied Computing, Law, Social and Behavioral

► Úvod

Slovensko, tak ako mnohé ďalšie štáty EÚ, sa snaží budovať konkurencieschopnú a dynamickú znalostnú ekonomiku, schopnú udržateľného hospodárskeho rastu. To si vyžaduje aplikáciu nových ekonomických princípov v riadení ako v podnikateľskom tak aj vo verejnom sektore s cieľom zefektívnenia, skvalitnenia a zvýšenia výkonnosti. Predkladaný príspevok je orientovaný na posudzovanie výkonnosti v samospráve a jeho cieľom je identifikovať typy finančných i nefinančných ukazovateľov používaných pri meraní výkonnosti v samospráve, so zámerom určenia rozdielu ich sledovania v mestách a obciach.

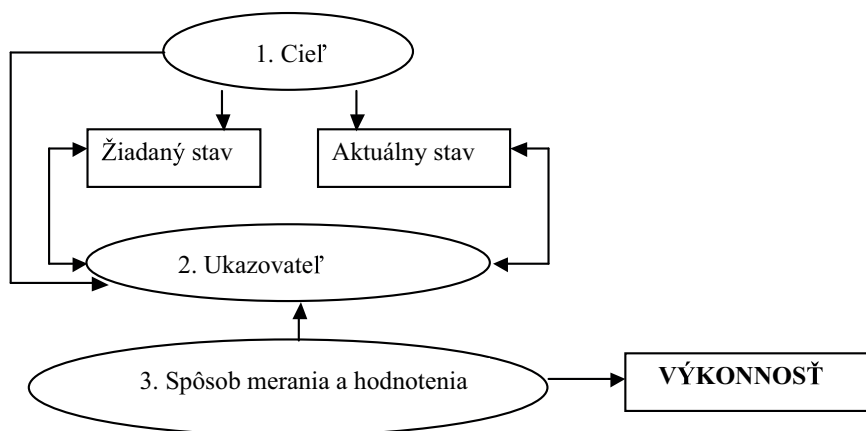
► 1. Výkonnosť v samospráve a spôsoby jej merania

Neustále sa meniace prostredie vyvíja tlak na manažment organizácií venovať zvýšenú pozornosť inovačným metódam riadenia s cieľom zvýšenia výkonnosti. Výkonnosť vo všeobecnosti možno chápať ako charakteristiku, ktorá popisuje spôsob, respektíve priebeh, akým skúmaný subjekt vykonáva určitú činnosť, s cieľom dosahovať požadované efekty, výstupy a to pokiaľ možno v merateľných jednotkách. Vychádzajúc z toho, môžeme výkonnosť transformovať do dvoch základných otázok:

1. Aké sú požadované výstupy (výkon, výsledky)?
2. Ako hodnotiť (ako merať) ich plnenie (v akých jednotkách)?

Aj podľa Závadskeho (2011) považujeme výkonnosť za ekonomickú kategóriu, ktorá je úzko spätá so systémovým pohľadom na jej meranie a hodnotenie. A treba povedať, že vhodný systém merania a riadenia výkonnosti akejkoľvek organizácie predstavuje významnú konkurenčnú výhodu (Neumaierová, Neumaier, 2004, s. 141).

Podstatou výkonnosti ako ekonomickej teórie sú tri prvky – prvým je definovanie cieľovej hodnoty, voči ktorej sa porovnáva aktuálna výkonnosť s požadovanou, druhým prvkom sú kritéria hodnotenia cieľov (ukazovateľ alebo sústava ukazovateľov) a tretím prvkom výkonnosti je spôsob jej merania a hodnotenia, ktorý definuje pravidlá pre meranie ukazovateľov a metódy ich hodnotenia, viď Obrázok 1.

Obrázok 1: Základné prvky výkonnosti z pohľadu ekonomickej teórie
Zdroj: Závadský, 2011

Môžeme konštatovať, že je potrebné, aby sa stanovený ukazovateľ viazal na cieľ a aby vypovedal o skutočnom výkone sledovanej oblasti. Meranie výkonnosti teda považujeme za proces, ktorý odráža ako úspešne organizácia dosiahla svoje ciele. Hodnotenie však predstavuje porovnanie aktuálneho a žiadaného stavu.

Podľa ekonomickej teórie je výkonnosť organizácie determinovaná úrovňou transformačného procesu, v ktorom sa menia vstupy na výstupy a v ich vzájomnom vzťahu sa odráža úroveň zhodnotenia vložených prostriedkov a efektívnosť reprodukčného procesu v organizácii.

Pri výkonnosti môžeme hovoriť o jej dvoch dimenziách, ktoré sú odpoveďami na otázku, čo je potrebné urobiť pre to, aby sme k dosiahnutiu určitého cieľa smerovali (Wagner, 2009):

1. „do the right things“ (robiť správne veci) – ukazuje na výkonnosť v zmysle voľby činnosti, ktorú uskutočňujeme. Túto dimenziu označujeme obvykle ako efektívnosť.
2. „do the things right“ (robiť veci správne) – ukazuje na výkonnosť v zmysle spôsobu, akým uskutočňujeme zvolenú činnosť. Táto dimenzia je označovaná ako účinnosť.

Efektívnosť vyjadrujeme ako vzťah medzi efektom (úžitkom a výstupom) a vstupom, s ktorým bol daný efekt dosiahnutý. Tento vzájomný vzťah vstupov a výstupov vypovedá následne o efektívnosti, resp. hospodárnosti reprodukčného procesu, ktorá by mala dosahovať primeranú úroveň pre úspešný rozvoj organizácie.

Pomerové ukazovatele, ktoré dávajú do pomeru vstupy a výstupy, môžu byť z hľadiska toho, ako tieto vstupy a výstupy dávajú do pomeru, vyjadrené (Kotulič, Király, Rajčániová, 2007):

- a) pomerom „výstup : vstup“, vtedy hovoríme o ukazovateľoch *produktívnosti* (napr. finančná produktivita práce z pridanej hodnoty = pridaná hodnota / osobné náklady), *účinnosti* (napr. účinnosť celkového kapitálu = výnosy / celkový kapitál), ale patria sem aj niektoré ukazovatele *rentability* (napr. rentabilita nákladov = výsledok hospodárenia / náklady)
- b) pomerom „vstup : výstup“, kedy ide o ukazovatele *náročnosti* (napr. materiálová náročnosť = materiál / výnosy), *viazanosti* (napr. viazanosť celkového kapitálu = celkový kapitál / výnosy), *nákladovosti* (napr. nákladovosť výnosov = náklady / výnosy)

- c) pomerom „vstup : vstup“, vtedy ide o ukazovatele *vybavenosti* (napr. vybavenosť pracovníka dlhodobým hmotným majetkom = celkový počet pracovníkov / dlhodobý hmotný majetok)
- d) pomerom „výstup : výstup“, kde patria napr. niektoré ukazovatele *rentability* (napr. rentabilita výnosov = výsledok hospodárenia / výnosy)

Vo všeobecnosti možno povedať, že výkonnosť je používaná v súvislosti s vymedzením samotnej podstaty existencie organizácie, jej úspešnosťou a schopnosťou prežiť v budúcnosti. Je spájaná s mierou dosahovaných výsledkov, ktoré je nevyhnutné kvantifikovať.

Treba ale poznamenať, že merať výkonnosť je jednoduchšie v podnikateľskej sfére ako vo verejnej správe, keďže tá predstavuje svojou inštitucionálnou, funkčnou, obsahovou i personálnou stránkou zložitý a špecifický systém vzťahov a prvkov, ktorý sa orientuje na riadenie verejných záležitostí. A hoci organizácie verejnej správy, nie sú zamerané na dosahovanie zisku, aj tu je dôvod a potreba správať sa efektívne a hľadať možnosti, ako zlepšovať svoju činnosť v zmysle dosahovania vyššej výkonnosti (Štangová, Mitaľová, 2007).

Tak ako každá organizácia, aj samospráva je z dlhodobého pohľadu výkonná, ak dosahuje vopred stanovené výkonnostné ciele, ktoré sú definované v jej stratégii. Stratégia určuje vo všeobecnosti smerovanie samosprávy. Ak je stratégia správna a definuje správne ciele, potom záleží na tom, ako je samospráva schopná dosiahnuť takto stanovené ciele. Proces, pomocou ktorého manažment ovplyvňuje výkonnosť smerom k dosiahnutiu stanovených cieľov sa nazýva riadenie výkonnosti organizácie. V riadení výkonnosti sa uplatňuje mnoho prístupov, z ktorých najznámejšie sú (Hrášková, 2009):

1. Riadenie výkonnosti podľa finančných ukazovateľov.

Riadenie výkonnosti na základe finančných ukazovateľov vychádza z porovnania skutočne dosahovaných výsledkov, získaných najčastejšie z účtovníctva a plánovaných hodnôt. Tento spôsob riadenia výkonnosti je najrozšírenejším spôsobom a počas rokov sa vyvinulo niekoľko jeho foriem a to jednoduché sledovanie finančných a rozpočtových ukazovateľov, využívanie finančných plánov, controllingový prístup.

2. Riadenie výkonnosti podľa cieľov.

Ciele predstavujú kvantifikované charakteristiky produktov a procesov, ktoré majú byť dosiahnuté k určitému termínu v budúcnosti. Ciele musia byť v súlade so strategickými zámermi samosprávy s ohľadom na kvalitu. To znamená, že pokiaľ chce samospráva merať výkonnosť procesov, musí: deklarovať politiku kvality, definovať ciele kvality, prerozdeliť tieto ciele na všetky organizačné zložky, stanoviť ukazovatele výkonnosti a od nich odvodiť vhodné ukazovatele výkonnosti procesov.

3. Riadenie výkonnosti procesov.

Dochádza tu k skĺbeniu troch základných pojmov – kvalita, výkonnosť a produktivita. Kvalita – je schopnosť výrobku, služby alebo procesu spĺňať požiadavky verejnosti. Produktivita – vyjadruje pomer vstupov a výstupov. Výkonnosť – je miera dosahovaných výsledkov jednotlivcov, skupinami, organizáciou i procesmi.

Produktivita je viazaná na nutnosť efektívneho využívania zdrojov a vstupov, ktoré sú potrebné k vykonaniu procesov. Čím je lepšie využitie vstupných zdrojov, tým je aj vyššia produktivita. Dosiahnuť vyššiu hodnotu s menšími prostriedkami je považované za kľúč k efektívnosti.

Môžeme skonštatovať, že meranie výkonnosti predstavuje dôležitý proces kvantifikácie efektívnosti a účinnosti aktivít každej organizácie, vrátane samosprávy. Efektívnosť zodpovedá rozsahu, do akého sú v samospráve požiadavky verejnosti naplnené. Účinnosť je meradlo vypovedajúce o tom, ako hospodárne samospráva využíva zdroje pre poskytovanie určitej úrovne služieb verejnosti.

Existuje veľa manažérskych metód, ktoré slúžia k meraniu výkonnosti – benchmarking, finančná analýza, balanced scorecard, controlling, riadenie vzťahov so zákazníkmi, meranie výkonnosti v systémoch riadenia kvality a pod. Mnohé z nich je ale potrebné na podmienky samosprávy

prispôbiť a to tak, aby umožnili manažmentu vyhodnotiť rôzne aspekty vyplývajúce z činnosti samosprávy a jej ekonomického prostredia a sledovať, ako sa postupuje pri dosahovaní cieľov. Ukazovatele výkonnosti poskytnú dynamickejší a perspektívnejší obraz o konkurencieschopnosti samosprávy a lepšiu predstavu ako ďalej zlepšovať jej výkon (Dudoková, 2003).

2. Analýza používania ukazovateľov v územnej samospráve

Vo vybraných 37 samosprávach Východného Slovenska sme realizovali prieskum, aké metódy a ukazovatele využívajú na meranie a hodnotenie výkonnosti. Pracovali sme so vzorkou 14 miest a 23 obcí. Aby sme zabezpečili vyššiu relevantnosť odpovedí, dotazník vyplňali ekonómovia, s prevahou vysokoškolského zamerania. Pri otázke zameranej na identifikáciu metódy výkonnosti uviedla väčšina pracovníkov analyzovaných samospráv, že nevyužívajú žiadnu metódu merania výkonnosti, iba v troch samosprávach sa zaoberali otázkou výkonnosti použitím metódy *controllingu* a *benchmarkingu*.

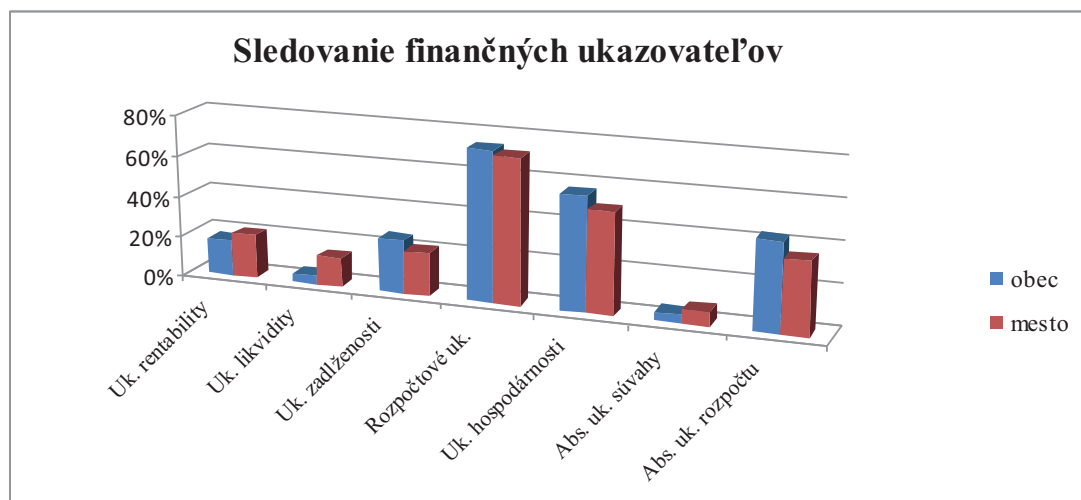
Vychádzajúc aj z takého predpokladu už pri tvorbe dotazníka, sme sa ďalej zamerali skôr na identifikáciu ukazovateľov, ktoré sa v samospráve sledujú a vyhodnocujú. Ukazovatele sme rozdelili do dvoch skupín – na finančné a nefinančné. Z finančných ukazovateľov sme sledovali do akej miery hodnotia rentabilitu, likviditu, zadlženosť, plnenie rozpočtu, hospodárnosť. Vstupné údaje sú uvedené v Tabuľke 1.

Tabuľka 1: Vstupné údaje o počte samospráv, v ktorých sa sledujú jednotlivé finančné ukazovatele

Ukazovatele	rentability	likvidity	zadlženosti	rozpočtové	hospodárnosti	absolútne ukazovatele	
						súvahy	rozpočtu
Obce	4	1	6	17	13	1	10
Mestá	3	2	3	10	7	1	5

Zdroj: vlastný

Výsledky v percentuálnom vyjadrení sme spracovali v nasledujúcom obrázku.

Obrázok 2: Sledovanie finančných ukazovateľov v samospráve v %

Zdroj: vlastný

Z grafického spracovania vidíme, že najčastejšie sa sledujú ukazovatele rozpočtového charakteru a ukazovatele hospodárnosti. Snažili sme sa zároveň zistiť, či sú rozdiely v sledovaní ukazovateľov v obciach a mestách. Použili sme k tomu Fisherov exaktný test, keďže bolo potrebné overiť platnosť hypotézy o nezávislosti riadkov kontingenčnej tabuľky na kritériu triedenia. Počty – početnosti polí v kontingenčnej tabuľke boli získané zatriedením dát z prieskumu. Pre kontingenčnú tabuľku je možné použiť známy Pearsonov – test dobrej zhody, avšak podmienkou jeho použitia je hodnota každej z početností minimálne 5, čo nebolo splnené. Z toho dôvodu bolo vyhodnotenie výsledkov výskumu realizované usporiadaním údajov do 4 poľovej kontingenčnej tabuľky, ktorá štruktúrou zodpovedá vstupom pre hodnotenie nezávislosti pomocou Fisherovho exaktného testu, ktorý sa javil pre stanovené hypotézy a získané výsledky vhodný na použitie.

Výpočet bol realizovaný prostredníctvom IT aplikácie: <http://www.langsруд.com/stat/fisher.htm> a výsledky sme zaznamenali v Tab.2.

Predpokladali sme, že v mestách (p_1) a obciach (p_2) bude sledovanie jednotlivých typov finančných ukazovateľov rovnaké a vychádzali sme z takto zadefinovaných hypotéz (H):

Nulová hypotéza $H_0: p_1 = p_2$ (názory oboch skupín (mestá, obce) na dotazníkovú otázku sú rovnaké).

Alternatívne hypotézy $p_1 \neq p_2$:

$H_1: p_1 > p_2$ (odpovede v mestách na dotazníkovú otázku sú frekventovanejšie ako v obciach)

$H_2: p_1 < p_2$ (odpovede v obciach na dotazníkovú otázku sú frekventovanejšie ako v mestách)

Hladina významnosti je pre Fisherov test stanovená: $\alpha = 0,05$.

Tabuľka 2: Fisherov test aplikovaný pre finančné ukazovatele

Hypotézy	Ukazovatele rentability	Ukazovatele likvidity	Ukazovatele zadlženosti	Rozpočtové ukazovatele	Ukazovatele hospodárnosti	Absolútne ukaz. súvahy	Absolútne ukaz. rozpočtu
$H_1: p_1 > p_2$	0,5415	0,3162	0,7589	0,7105	0,7661	0,6201	0,7905
$H_2: p_1 < p_2$	0,7716	0,9532	0,5364	0,5796	0,4808	0,8634	0,4541
$H_0: p_1 = p_2$	1	0,5441	1	1	0,7447	1	0,7379

Zdroj: vlastný

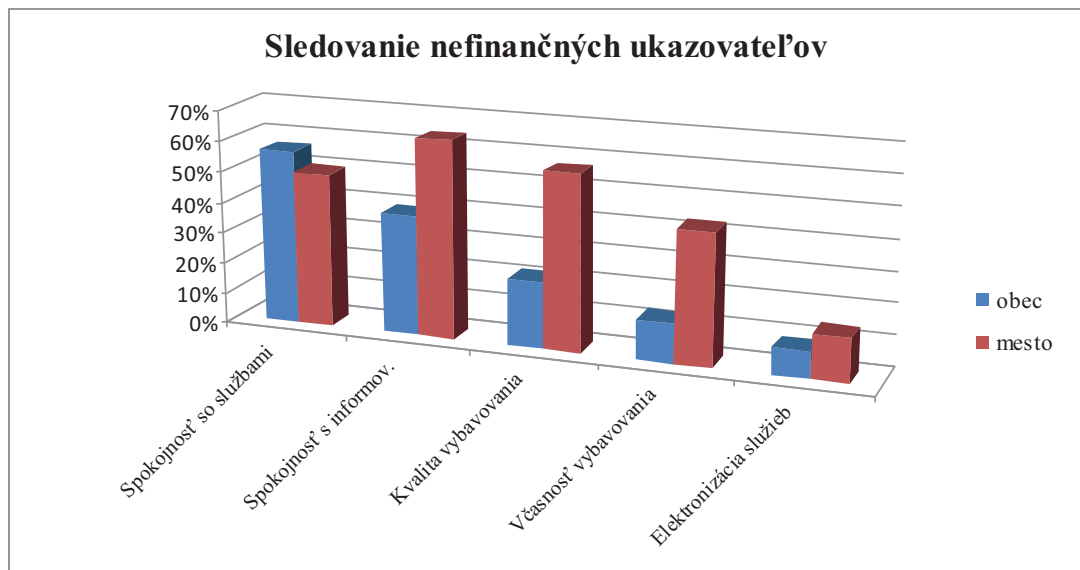
Štatisticky významné rozdiely sa nám nepotvrdili a formulovaná hypotéza bola správna. Následne sme obdobným spôsobom sledovali využívanie nefinančných ukazovateľov, ktoré boli zamerané na sledovanie spokojnosti občanov s poskytovanými službami, s kvalitou a včasnosťou vybavovania ich požiadaviek, na sledovanie spokojnosti občanov s informovanosťou zo strany samosprávy, ako aj na možnosť vybavovať požiadavky občana elektronicky. Vstupné údaje sú uvedené v Tabuľke 3.

Tabuľka 3: Vstupné údaje o počte samospráv, v ktorých sa sledujú jednotlivé nefinančné ukazovatele

Ukazovatele	Spokojnosť so službami	Spokojnosť s informov.	Kvalita vybavovania	Včasnosť vybavovania	Elektronizácia služieb
Obce	13	9	5	3	2
Mestá	7	9	8	6	2

Zdroj: vlastný

Výsledky v percentuálnom prevedení sme spracovali v Obrázku 3.

Obrázok 3: Sledovanie nefinančných ukazovateľov v samospráve v %
Zdroj: vlastný

Pri skúmaní nefinančných ukazovateľov boli už rozdiely medzi mestom a obcou výraznejšie. V mestách sa najčastejšie sledujú ukazovatele súvisiace so sledovaním spokojnosti občanov s informovanosťou a so sledovaním kvality vybavovania ich požiadaviek. Naopak v obciach sa najviac sledoval ukazovateľ – Spokojnosť občanov s poskytnutými službami. Snažili sme sa zároveň zistiť, či sú rozdiely v sledovaní ukazovateľov v obciach a mestách aj štatisticky významné. Použili sme k tomu spomínaný Fisherov exaktný test, ktorého výsledky pre nefinančné ukazovatele sú zverejnené v Tabuľke 4.

Tabuľka 4: Fisherov test aplikovaný pre nefinančné ukazovatele

Hypotézy	Spokojnosť so službami	Spokojnosť s informovanosťou	Kvalita vybavovania požiadaviek	Včasnosť vybavovania požiadaviek	Stupeň elektronizácie služieb
$H_1 : p_1 > p_2$	0,7661	0,1259	0,0338	0,0503	0,4905
$H_2 : p_1 < p_2$	0,4808	0,9666	0,9945	0,9924	0,8581
$H_0 : p_1 = p_2$	0,7447	0,1837	0,0395	0,0569	0,6246

Zdroj: vlastný

Na hladine významnosti $\alpha = 0,05$ bola zamietnutá nulová hypotéza o zhode medzi skupinami (mesto – obec) vo využívaní nefinančného ukazovateľa „Kvalita vybavovania požiadaviek“ proti alternatívnej pravostrannej hypotéze H_1 . To potvrdzuje domnienku, že v skupine mesto je štatisticky významne vyšší podiel používania tohto ukazovateľa ako v obci. V prípade ostatných ukazovateľov sa štatisticky významné rozdiely nepotvrdili.

3. Informačné systémy v samospráve ako významný predpoklad merania výkonnosti

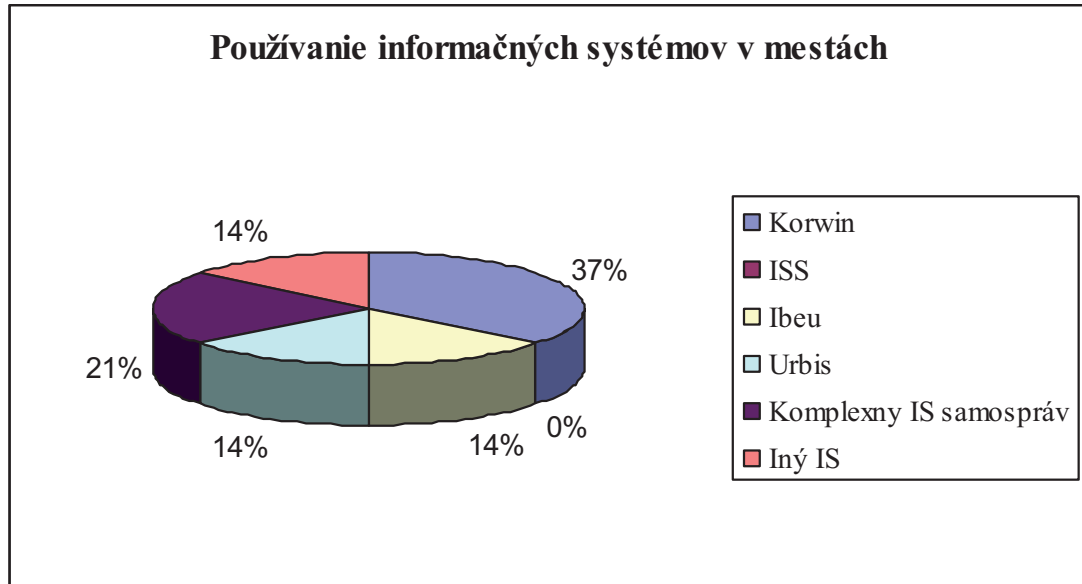
V ďalšej fáze prieskumu, sme zisťovali, či a aké informačné systémy využívajú samosprávy. Vychádzali sme z tvrdenia, ako uvádza Gavurová, Hyránek, Grell (2012), že informačné systémy sú kľúčovou technológiou pre optimalizáciu organizácie a neustále zlepšovanie jej procesov a v súčasnej informačnej dobe je potrebné venovať im pozornosť. Vstupné údaje sú uvedené v Tabuľke 5.

Tabuľka 5: Vstupné údaje o počte samospráv, v ktorých sa používajú jednotlivé IS

Informačný systém	Obce	Mestá
Korwin	2	5
ISS	2	0
Ibeu	2	2
Urbis	5	2
Komplexný IS samospráv	2	3
Iný IS	10	2

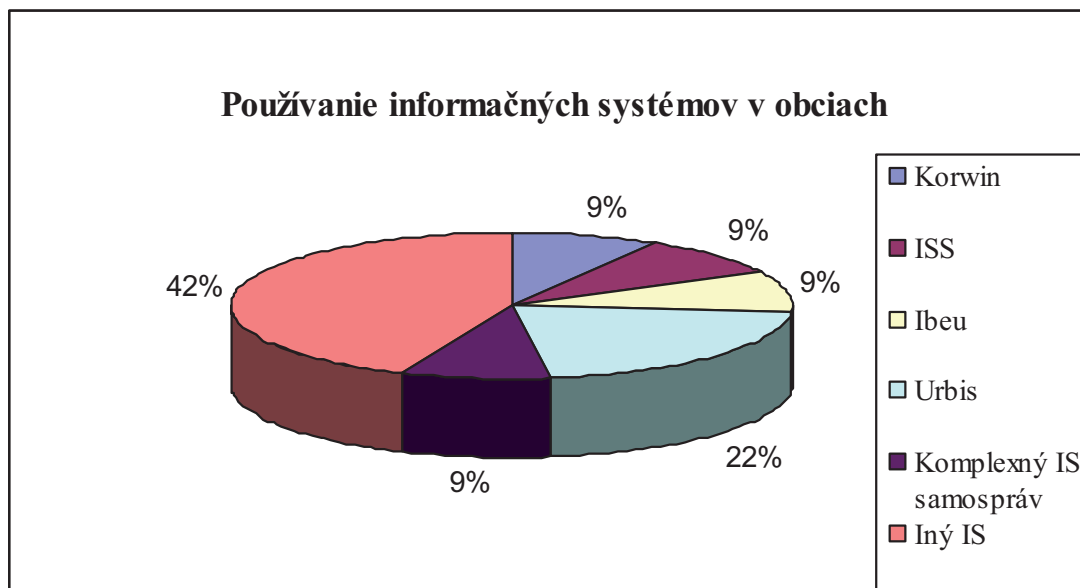
Zdroj: vlastný

Výsledky sme v percentuálnom prevedení spracovali v Obrázku 4 za mestá a v Obrázku 5 za analyzované obce.

Obrázok 4: Typy informačných systémov používaných v mestách, v %

Zdroj: vlastný

Obrázok 5: Typy informačných systémov používaných v obciach, v %
Zdroj: vlastný

Každá analyzovaná samospráva uvádza využívanie informačných systémov. Trh prináša mnoho softwarových aplikácií a tak je možné vidieť rozdiely v ich type. Výber informačného systému je ovplyvnený mnohými faktormi, ako sú cena, kvalita, moduly, flexibilita systému a pod. Náš prieskum ukazuje, že v mestách sa najčastejšie používa Korwin a Informačný systém samospráv.

IS KORWIN – ide o komplexný informačný systém, ktorý sa zameriava nielen na podporu ekonomických úloh ale zabezpečuje aj informačnú podporu pre spracovávanie, evidenciu a riadenie všetkých informácií hospodársko-správnych agend a výkonu kompetencií miest a obcí v zmysle platnej legislatívy. Všetky aplikácie majú jednotný vzťah a jednotné ovládanie prvkov. Jednotlivé moduly (ekonomický, evidenčný, administratívny a grafický) sú navzájom prepojené a zdieľajú spoločnú údajovú databázu na úrovni organizácie, prípadne spolupracujú s externými informačnými systémami. (KORWIN – príťažlivý IS pre samosprávy, 2005).

Informačný systém samosprávy (ISS) – zabezpečuje komplexné programové vybavenie na prácu úradov. Jeho jedinečnosť vyplýva z využívania jednej bázy dát, čím sa zabráňuje viacnásobnému vkladaniu tých istých údajov. Efektívne spravuje dáta v celom procese toku dát, sprehľadňuje a zjednodušuje prácu zodpovedných pracovníkov, podporuje správne, rýchle a odborné rozhodovanie pracovníkov, zabezpečuje aktuálne reagovanie na prechod kompetencií a ostatné legislatívne zmeny, zvyšuje dostupnosť údajov pomocou publikovania údajov, integruje dáta a odstraňuje duplicitu. Pozostáva z týchto modulov (evidenčného, ekonomického, administratívneho a geografického). (Informačné technológie pre samosprávu).

Naopak v obciach sú tieto informačné systémy využívané v najmenšej miere a do popredia sa dostáva Urbis a iné informačné systémy (napr. Ifosoft).

IS URBIS – sa vyznačuje jednoduchou inštaláciou a údržbou, vysokou spoľahlivosťou, ľahkou ovládateľnosťou a jeho nasadenie vedie k výraznému zvýšeniu produktivity práce, o čom sa už presvedčili mnohí používatelia. Program pracuje s jedinou spoločnou databázou. Každý údaj, ktorý sa zaeviduje, sa automaticky prenáša aj do ostatných s ním súvisiacich modulov. (URBIS – informačný systém pre obce a mestá).

Najrozšírenejšie a najviac rozpracované sú informačné systémy pri zabezpečovaní administratívno - riadiacich funkcií samosprávnych úradov a pri poskytovaní služieb verejnosti. Efektívne zhodnotenie údajov z informačných systémov uľahčuje rozhodovanie a správne riadenie mesta či obce, preto je otázka ich výberu dôležitá.

Informačné systémy by mali dáta nielen evidovať a spracovávať, ale mali by slúžiť aj na výpočet ukazovateľov, ktorých výsledky by sa mali vo vhodnej forme poskytovať pre rozhodovanie manažmentu pri plánovaní, riadení aktivít a ich kontrole. Ako uvádza Brixová (2011) na základe spoľahlivých dát a analýz sa robia efektívnejšie rozhodnutia, ktoré môžu v podstatnej miere ovplyvniť chod samosprávy.

Keď sme sa ale v dotazníku zamerali na otázku: Na aký účel dané informačné systémy používajú, odpovede smerovali do dvoch oblastí:

- pri vedení základnej ekonomickej agendy (personalistika, mzdy, účtovníctvo, majetková evidencia),
- ako evidenčný nástroj na občanov, podnikateľov, nehnuteľnosti.

Otázka merania celkovej výkonnosti samospráv nie je v analyzovaných samosprávach riešená, ani technologicky podchytená. Treba si uvedomiť, že aj keď nie je výkonnosť komplexne na definovaná, je zložená z výkonnosti jednotlivých častí. Preto je dôležité vedieť monitorovať výkonnosť konkrétnych procesov s ohľadom na tvorbu výstupov. Z hľadiska merania finančnej výkonnosti, bolo zistené, že na výpočet finančných ukazovateľov sa informačné systémy v analyzovaných mestách nepoužívajú vôbec. V obciach je situácia trochu lepšia, keďže 17 % obcí uvádza využívanie informačných systémov aj na výpočty finančných ukazovateľov.

Nie je to pozitívny jav, lebo informačné systémy podporujú rozhodovacie procesy, analytické a plánovacie činnosti každej organizácie a majú svoje opodstatnenie pri kvantifikácii veľkého počtu ukazovateľov, ktoré môžu samosprávy sledovať a vyhodnocovať. Získajú tak rýchlo potrebné informácie pre efektívne riadenie a rozhodovanie, ktoré prispeje k zvyšovaniu celkovej výkonnosti.

► Záver

Záverom možno skonštatovať, že aj pri verejných službách sa musia sledovať základné kritéria a to – kvalita pre občana vybranej verejnej služby, výkonnosť verejnej služby a náklady vynaložené na túto službu. Pri ich meraní a hodnotení môžu napomáhať rôzne manažérske metódy. Napríklad ešte v osemdesiatych rokoch minulého storočia sa pri meraní výkonnosti vo verejnom sektore začali presadzovať princípy New Public Managementu. Možno ale tvrdiť, že aj napriek mnohým pokusom o implementáciu manažérskych metód z podnikateľskej sféry do verejnej správy, doteraz neexistuje ucelený a jednotný systém na meranie a hodnotenie výkonnosti verejného sektora, ktorý by umožňoval efektívny výkon verejnej správy a zvyšovanie hodnoty pre odberateľov verejne poskytovaných statkov.

Preto je problematika merania a hodnotenia výkonnosti aj v územnej samospráve vysoko aktuálna a je potrebné hľadať vhodnú kombináciu ukazovateľov, ktorá by zohľadňovala čo najviac požiadaviek a zároveň vypovedala čo najobjektívnejšie a najkomplexnejšie o výkonnosti.

Pri meraní výkonnosti je možné uplatniť dve alternatívy (Illner, Kostecký, Patočková, str. 11):

1. Výkon merať analyticky – ako viacrozmerný jav, k zobrazeniu ktorého sa použije viac dielčích ukazovateľov, tak, aby každý meral jednu z jeho dimenzií
2. Výkon merať synteticky – jediným ukazovateľom, ktorý bude vyjadrovať kľúčový rozmer výkonu, alebo sa ním môže stať agregátny index vytvorený matematicko-štatistickou agregáciou súboru dielčích ukazovateľov postihujúcich rôzne aspekty výkonu samosprávy.

Treba si ale uvedomiť, že dosiahnutie vysokej výkonnosti vyžaduje značné investície do ľudí, systémov a postupov (Balážova, Papcunová, 2008), a musí byť ochota aplikovať nové metódy a technológie. Z nášho prieskumu žiaľ vyplynul nízky záujem o aplikáciu metód výkonnosti, ako aj o ich technologickú podporu.

Príspevok je súčasťou riešenia grantovej úlohy č. 1/0098/13 Procesné riadenie pri transformácii organizácie verejnej správy z tradičnej na znalostnú organizáciu.

Literatúra:

- [1] BALÁŽOVÁ, E., PAPCUNOVÁ, V. 2008. *Manažment samospráv*. Žilina: Municipalia, a. s., ISBN 978-80-552-0045-3
- [2] BRIKOVÁ, J. 2011. *Analýza dát z anketového prieskumu aplikácie balanced scorecard v podnikoch SR*. In: Zborník vedeckých statí. Bratislava: Ekonóm, 2011, s. 18, 19. ISBN 978-80-225-3330-0
- [3] DUDOKOVÁ, M. 2003. *Meranie výkonnosti podniku ako predpoklad úspešnej stratégie*. Dostupné on-line: http://www.sapria.sk/Pdf/vega/Dudokova_Vykonnost_podniku.pdf?sapia=b9aa28e1b7f75ece309e829e26a1202e
- [4] GAVUROVÁ, B., HYRÁNEK E., GRELL, M. 2012. *Informačné aspekty systémov riadenia v podnikovej praxi*. In: Aplikácie informačných technológií, č. 2/2012, str. 4, ISSN 1338-6468
- [5] GRELL, M., MIHALIKOVÁ, E., 2011. *Interdisciplinárny rozmer systému Balanced Scorecard*. In: Zborník vedeckých statí. Bratislava: Ekonóm, 2011, s. 8, 9. ISBN 978-80-225-3330-0
- [6] HRAŠKOVÁ, D. 2009. *Nástroje zvyšovania efektívnosti a výkonnosti podniku*. Dostupné: www.2009\pos2009\0405\pos090405_30.html
- [7] ILLNER, M., KOSTECKÝ, T., PATOČKOVÁ, V. *Jak fungují kraje - příspěvek k hodnocení výkonu krajských vlád*. Dostupné on-line: www.lsvv.eu/.../kostecky_jak_funguji_kraje.doc
- [8] *Informačné technológie pre samosprávu*. Dostupné on-line: <http://www.corageo.sk/index.php?id=179>
- [9] *Informačný systém samosprávy*. Dostupné on-line: www.corageo.sk/index.php?id=16
- [10] KORWIN - *príťažlivý IS pre samosprávu*. 2005. Dostupné on-line: www.softip.sk/old/m/actualityShowEntity/114
- [11] KOTULIČ, R., KIRÁLY, P., RAJČÁNIOVÁ, M. 2007. *Finančná analýza podniku*. Bratislava: IURA edition, 2007, 206 s. ISBN 978-80-8078-117-0.
- [12] NEUMAIEROVÁ, I., NEUMAIER, I. 2004. *Měření a řízení výkonnosti podniku v globální ekonomice*. In: Podniky v podmínkách procesu globalizace a integrace. Ostrava: Technická univerzita, 2004, s. 133-141. ISBN 80-248-0498-0
- [13] ŠTANGOVÁ, N., MITALOVÁ, J. 2007. *Nové prístupy v riadení verejnej správy*. In: Ekonomika a riadenie verejnej správy - výzvy pre ďalší rozvoj. Košice: UPJŠ v Košiciach, 2007, s. 9-13, ISBN 978-80-7097-689-0
- [14] *URBIS - informačný systém pre obce a mestá*. Modulárny sieťový informačný systém klient - server pre samosprávu. Dostupné on-line: http://www.made.sk/?page_id=22
- [15] WAGNER, J. 2009. *Měření výkonnosti*. Praha: Grada Publishing, 2009. s. 256
- [16] ZAVADSKÝ, J. 2011. *Teoretické východiská riadenia výkonnosti podnikových procesov*. In: Výkonnosť podniku, ročník I, č. 2/2011 Dostupné: http://www.vusem.sk/public/userfiles/files/Vykonnost_podniku-2_2011.pdf

Výkonnosť v územnej samospráve

Ing. Eva Mihaliková, PhD.

Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Fakulta verejnej správy, Katedra ekonomiky
a riadenia verejnej správy, Popradská 66, 040 01 Košice
eva.mihalikova1@upjs.sk

Ing. Beáta Stehlíková, PhD.

Technická univerzita v Košiciach, Fakulta BERG, Ústav podnikania a manažmentu,
Letná 9, 042 00 Košice, beata.stehlikova@tuke.sk

Ing. Marcela Taušová, PhD.

Technická univerzita v Košiciach, Fakulta BERG, Ústav podnikania a manažmentu,
Letná 9, 042 00 Košice, marcela.tausova@tuke.sk